

Priručnik za pametno upravljanje
**Može se uštedjeti
čak četvrtina vode**
Str. ➤ 4. i 5.

MEĐUNARODNI PROJEKT Predstavljen priručnik »Izazov: uštedi vodu – vodič za pametno

Picula: Svaki otok, baš kao i kopnena zajednica, može uštedjeti čak četvrtinu vode!

Vodič nudi različita rješenja koja se mogu primijeniti kako na Premudi, tako i na drugim otocima. Većina francuskih otoka na zapadnoj obali dijeli prometnu izoliranost i udaljenost sa svojim administrativnim središtima s većinom malih hrvatskih otoka. Primjera dobre prakse ima i mnogi od njih su izravno primjenjivi i na našim otocima, govori Tonino Picula, europarlamentarac

Priručnik o štednji vode predstavljen je u Zagrebu

Kopno uči od otoka

Denis Bredin, Francuska, Udruženje Iles du Ponant:

– Nijedan francuski mali otok nije vodom vezan s kopnom. Svaki ima problem s vodom, ali se prvenstveno oslanjaju na tehnike štednje i racionalnog upravljanja vodom. Kopneni dio Bretanje u zadnjih nekoliko godina ima problema s nestašicom vode te su se za tehniku uštede vode počeli obračati svojim otocima. Dakle, kopno uči od otoka!

Mi o otocima ne pričamo samo ljeti

Lučijano Sangaletti, direktor Komunalca Lastovo:

– U projekt smo ušli na dva načina: jedan je bio zadirati u sustav vodopskrbe, a drugi u ponašanje otočana koji žive na otoku, ali i onih koji dolaze samo kao turisti. Rješenje je u ljudima koji izdaju apartmane, ugostiteljima, hotelima... Trebamo ih senzibilizirati da štedimo vodu koju neracionalno trošimo! O otocima se dosad govorilo samo ljeti, a zbog ovog projekta konačno i mi kao otočani imamo priliku reći svoje stajalište i iznijeti vlastita rješenja.

Zadnje je rješenje transport vode s kopna

Panagiotis Zorlos, Centar za izvore i štednju obnovljivih izvora energije (CRES) Atena:

– Štednja vode znači i štednju energije, što je posebice važno za otoke. U najjačoj sezoni potrebna nam je voda i imamo rješenja koja nisu održiva, kao što je desalinizacija, a zadnje rješenje je transport vode s kopna, što također zahtijeva veliku količinu energije, ali i novca. Zato je štednja vode izazov, baš kao i štednja energija.

Andrina LUIĆ

ZAGREB » Eurozastupnik Tonino Picula, potpredsjednik Međuskupine Europskog parlamenta zadužen za europske otoke, predstavio je jučer u Kući Europe u Zagrebu priručnik »Izazov: uštedi vodu – vodič za pametno upravljanje vodom« uz koji sve otočne i kopnene zajednice mogu uštedjeti čak četvrtinu vode!

Priručnik je rezultat međunarodnog projekta »Water Saving Challenge« (WaSaC) koji je Picula lani, simbolično, na Svjetski dan voda 22. ožujka, pokrenuo u suradnji s Kraljevskim tehnološkim institutom u Stockholmu. Projekt obuhvaća osam otoka iz četiri države Europske unije: po dva iz Grčke, Francuske, Irske te Vis i Lastovo iz Hrvatske.

– Naš priručnik »Izazov: uštedi vodu – vodič za pametno upravljanje vodom« temelji se na jednogodišnjem istraživanju i timskom radu te dokazuje da svaki otok, baš kao i kopnena zajednica, može uštedjeti vodu! Ta štednja ne podrazumijeva oskudicu nego racionalno upravljanje vodom kroz primjenu tehnologije i utjecanja na svakodnevne ljudske navike, što naša rješenja čini dugoročnima i održivima, rekao je Picula predstavljajući priručnik u kojemu su sjedinjeni konkretni primjeri kako svatko od nas može uštedjeti vodu, zajedno s iskustvom otočana koji dolaze s osam otoka.

Konkretni primjeri

U jednogodišnjoj studiji i

radu na terenu, sudionici projekta utvrdili su da se na svih osam otoka na godinu uštedi 200 milijuna litara vode, da se potrošnja struje smanji za 470.000 kWh, a emisija ugljičnog dioksida za 42.000 kilograma! Kada bi se njihovo znanje o štednji vode prenijelo na svih 2136 europskih otoka i njihovo stanovništvo, uštede u vodi, struji i emisiji stakleničkih plinova bile bi goleme.

Među konkretnim primjerima koji se mogu pronaći u priručniku su, primjerice, WiCi – autohtoni francuski proizvod – voda koja se koristi za pranje ruku čuva se u vodokotliću. Funkcionira tako da se sljedeći put kad se ispere toalet koristi ta voda od pranja ruku. Budući da godišnje ispiranjem trošimo oko 10.000 litara vode po osobi, ovakva opskrba vode iz vodokotlića koji je ujedno i umivaonik, predstavlja pametnu uštedu vode. Drugi odličan primjer su grčki hoteli koji potiču goste na štednju vode, tako da im za svaku uštedenu kap poklanjaju besplatne vaučere za hotelske usluge.

Sa zastupnikom Piculom razgovarali smo nakon predstavljanja priručnika, a zanimalo nas je što se u prvoj godini dogodilo s projektom, a posebno na našim otocima Visu i Lastovu koji su izravno uključeni?

Osam projektnih otoka

– U prvoj fazi obavljena su terenska istraživanja na svih osam projektnih otoka

te su izradena izvješća o njihovim vodnim resursima i sustavima njihova upravljanja. Druga faza okupila je predstavnike otoka te ih povezala sa stručnjacima s kojima su, prošlog rujna na Visu, izradili planove štednje vode za svaki pojedini otok. To su planovi koji ostaju u trajnom vlasništvu otočana. U posljednjoj fazi su iskustva i saznanja otočana iz prethodne dvije korištene za izradu vodiča koji će koristiti svim drugim zajednicama koje žele unaprijediti svoj sustav upravljanja vodom. Posebno me veseli što je projekt prošle godine nagrađen nagradom »Greening Islands« u kategoriji za vodu i to u konkurenciji velikih infrastrukturnih projekata. To pokazuje da je stručna javnost prepoznala prednost našeg projekta koji je u središte kreiranja rješenja stavio otoke i koji ima veliki potencijal primjene u drugim zajednicama. Nagrada nam je svakako bila poticaj u daljnjoj provedbi projekta, ali će poslužiti i

kao sredstvo privlačenja novih zajednica da se odazovu našem izazovu te počnu štedjeti vodu.

I Vis i Lastovo postali su dijelom projekta jer su imali što za ponuditi. Vis ima iznimnu tehnologiju nadzora svog vodovodnog sustava koja pokazuje koliko je važno imati precizne podatke o proizvodnji, potrošnji i gubitcima u sustavu kako biste znali kada, gdje i na koji način intervenirati. Lastovo se, pak, okrenulo tehničkim inovacijama te je općina subvencionirala ugradnje nastavaka za štednju vode u kućanstva i smještajne jedinice. Lastovo je, zanimljivo, spojeno vodovodom s kopnom, ali otok traži način kako što manje uvoziti skupu vodu s kopna koja sa svakim kilometrom transporta gubi na kvaliteti. To su otoci koji razlikuju tehničku održivost, koju osiguravaju cijevi spojene na kopno, i stvarnu održivost koja se osigurava racionalizacijom potrošnje, tj. primjenom tehnologija, promjenom

Wi- ci, umivaonik i vodokotlić u jednome

»ravljanje vodom«

Tonino Picula, SDP-ov europski zastupnik

navika, mudrim upravljanjem. Ja svakako zagovarvam potonju!

Vjeruje u novi zakon

Konkretno, kako jedan otok poput, primjerice, Premude, koji je udaljen od svoga administrativnog središta Zadra 30 nautičkih milja, može riješiti problem s vodom? Sada ovisi o vodonošcu Zrmanja i za sušnih ljeta zalihe koje se stvore zimi u vodospremi nisu dovoljne.

– Vodič nudi različita rješenja koja se mogu primijeniti kako na Premudi, tako i na drugim otocima. Većina francuskih otoka na zapadnoj obali dijeli prometnu izoliranost i udaljenost sa svojim administrativnim središtima s većinom malih hrvatskih otoka. Primjera dobre prakse ima i mnogi od njih su izravno primjenjivi i na našim otocima. Ono što je posebno interesantno jest da su svi primjeri, koje smo predstavili, autohtona otočna rješenja: od otočana za otočane, bez uplitanja »spasitelja« s kopna.

Trenutačno je u izradi i novi Zakon o otocima koji je u nadležnosti Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU u čiji tim imam povjerenje. Novi indeks razvijenosti trebao bi uvažiti posebnosti otoka, što i osobno intenzivno zagovaravam na europskoj razini. Upravo bi uvažavanje tih posebnosti, europske i nacionalne razvojne fondove trebalo učiniti učinkovitijima u rješavanju mnogih otočnih problema. Vjerujem da će otoci i u novom Zakonu o otocima, kao i u novoj kohezijskoj politici za period iza 2020. godine, dobiti partnere s kojima će lakše i učinkovitije realizirati svoje ideje. Napominjem, međutim, da je važno da te ideje dođu od samih otočana.

Koristiti stare tehnologije

Suvremeni stil života, koji podrazumijeva i visoku potrošnju vode, kao i suvremena tehnologija imaju niz prednosti ali i jednu ozbiljnu manu: marginalizira tradicionalne tehnologije koje su stoljećima (pa čak i tisućljetima) obavljale važnu funkciju. Konkretno, mnoge zajednice su odustale od prikupljanja kišnice i održavanja starih gusterni i sl. Dakako, naš projekt nipošto ne sugerira da treba odustati od suvremenog stila života ili

tehnologije, dapače. Međutim, prije nego što se odlučimo za skupe infrastrukturne projekte, trebalo bi vidjeti kako možemo racionalizirati postojeći sustav: smanjiti potrošnju kroz edukaciju (kako domaćina tako i turista), primijeniti tehnološke inovacije u kućanstvu, smanjiti curenje cijevi, diversificirati izvore vode prikupljanjem kišnice, obnovom starih gusterni ili pak, zašto ne, gradnjom novih itd.

Iz Općine Sali na Dugom otoku, koji ima status pučinskog otoka, a udaljen je od kopna 20-ak milja, u posljednjih godinu dana vrlo se često čuje da imaju veliki problem s vodom i kao jedino rješenje navodi se gradnja podmorskog vodovoda, odnosno dovlačenje vode s kopna. Na koji način Vaš projekt može pomoći u ovom konkretnom slučaju?

Zabranili gradnju bazena

– Svaki otok koji ima problem s nestašicom vode bi trebao proći proces koji su prošli otoci uključeni u WaSaC prije nego što odluče koje je najbolje rješenje. Prednost WaSaC-a je upravo u tome što pomaže otočnim zajednicama da sagledaju svoj problem iz više kutova i vide rješenja koja su im prije možda promicala. Eliminiranje gubitaka vode kroz curenja, edukacija gostiju, promjene u sustavu cijena, kućanske tehnološke inovacije, samo su neke od opcija koje bi mogle pomoći prije nego što se odluče za skupe infrastrukturne projekte. Osobno držim zanimljivu odluku francuskog otoka Houat koji je zabranio gradnju bazena na otoku te sustav prikupljanja kišnice učinio obvezom za sve novogradnje. Istodobno, Hrvatska ima sustav subvencioniranja bazena te obvezu gradnje parkirišnog mjesta uz novogradnju. Mislim da imamo puno prostora za racionalizaciju sustava prije nego što se okrenemo skupim infrastrukturnim projektima.

Sali i Dugi otok imaju ozbiljan problem koji i u najkišnijoj godini znači da potkraj srpnja, početkom kolovoza otok ostaje bez vode. Vrlo je lako moguće da bi zaključak i nakon prolaska kroz proces štednje vode bio da je potreban priključak na

vodovodnu mrežu s kopna, ali volio bih da Dugi otok (pa i drugi otoci) zaista prvo prođe kroz taj proces. Srećom, Lastovo i Vis imaju iskustvo koje mogu i spremni su podijeliti, a WaSaC platforma je tu da to i olakša. U tom smislu moj tim i ja također stojimo na raspolaganju.

Svakoj otočnoj i inoj zajednici koja je zainteresirana za štednju vode, ovaj projekt, pa tako i vodič, nudi dvije važne stvari: već gotove i primijenjene modele temeljene na iskustvu osam projektnih otoka, ali i, možda važnije, platformu koja omogućuje razvijanje novih i lokalno prilagođenih rješenja. Vodič nudi značajan broj prijedloga i sugestija, međutim, predlaže i objašnjava kompletan proces kreiranja plana štednje vode koji može primijeniti svaka zajednica. Ako rješenja nisu univerzalna, predanost štednji vode i proces izrade plana štednje vode jesu. Water Saving Challenge je projekt koji je okupio upravo otoke koji su donijeli odluku da žele štedjeti vodu te su primijenili različita rješenja, koja smo sada objedinili na jednome mjestu. Zajednica otoka koju smo okupili, i koja ostaje predana projektu, je vjerojatno i njegova najveća vrijednost. Vjerujem da će velik broj otoka koji žele biti održivi to znati prepoznati i pridružiti se inicijativi.

Inicijative iz zajednica

Je li Hrvatska uopće spremna na rješavanje problema s vodom na otocima poput Irske, Francuske Grčke ili Švedske?

– Vjerujem da će se više instance politike prilagoditi inicijativama s lokalne razine na koju naš projekt prvenstveno i cilja. Spremnost na štednju vode, dakle, počiva kako na individualnoj, tako i na kolektivnoj odluci. Moje je osobno uvjerenje da su inicijative koje dolaze »odozdo« (bottom-up) učinkovitije i održivije od onih koji dolaze »odozgo« (top-down). Zato se i jesmo usmjerili na izravan rad s otočnim zajednicama koje su pokazale izniman interes i predanost, što svakako ohrabruje.

Što je sljedeći korak u provedbi Water Saving Challenge projekta?

– WaSaC, naravno, ne staje izdavanjem vodiča. Dapače, završivši jedno poglavlje, otvaramo vrlo važno sljedeće. Znanja i vještine koje smo kroz projekt strukturirali i objavili, sada ćemo koristiti za širenje mreže otočnih, ali i drugih, zajednica koje žele i koje su spremne racionalno upravljati svojim vodnim resursima. Odradili smo lavovski dio posla i rezultate sada treba širiti. Mrežna stranica www.watersavingislands.eu služiti će kao platforma za daljnji razvoj projekta kojem je, i na to sam jako ponosan, cilj i nastaviti suradivati sa svih osam do sada uključenih otoka. Zagrebačka konferencija je stoga istovremeno završetak jedne i početak nove faze projekta.